

HOEFBLAD

56^e jaargang nr.4 Winter 2018/2019

Foto C. Grootzwagers

NATUURVERENIGING

KEN EN GENIET

Hoefblad

ALGEMEEN E-MAILADRES: <mailto:kenengeniet@home.nl>

VOORZITTER
Programmavoorbereiding
Krantenberichten

Christ Grootzwagers
Kamilletuin 6
5103 CB Dongen
tel. 0162-312116
voorzitter@kenengeniet.nl

SECRETARIS

Els Scheepers
Stoeken 13
5102GT Dongen
tel. 06-48825523
secretaris@kenengeniet.nl

PENNINGMEESTER
Rabobank Dongen
IBAN:
NL44 RABO 0111984114
Ledenadministratie

John van Meggelen
Schoolsticht 47
5102 GD Dongen
tel.0162-517996
penningmeester@kenengeniet.nl

Programmavoorbereiding

Fia Grootzwagers
Schoolsticht 47
5102GD Dongen
tel.0162-517996
vlinder@kenengeniet.nl

BEZORGING HOEFBLAD
Opgave excursies

Marie-José van Gestel
Hubertusstraat 9
5106 NS Dongen-Vaart
tel. 06-10120230
mjvangestel.burmanje@home.nl

BESTUURSLID
Afgevaardigde
Bijenvereniging
Ambrosius
Tuingroep

Anton Staps
Dongenseweg 7
5171 NA Kaatsheuvel
tel. 0416-273332
mobiel tel. 06-13402220

BESTUURSPRAATJE

Als voorzitter heb ik weer plaats genomen achter het toetsenbord, iets wat niet mijn grootste hobby is, liever zit ik buiten, maar dat wisten jullie waarschijnlijk al wel, toch hoort dit bij de taak van een voorzitter en dus aan de slag.

Ons jubileumjaar loopt langzaam ten einde, we hebben er een mooi jaar opzitten, met prachtige activiteiten, we hebben ervan genoten. Wat was het weer een feest de barbecue in onze natuurtuin, vele vrijwilligers zijn daar opnieuw voor in de weer geweest, want het komt allemaal niet zomaar aanwaaien. De tuin ligt er altijd mooi bij, maar voor zo'n bijzondere bijeenkomst, wordt er toch extra gewerkt. De plek van de tent wordt kort gemaaid, de paden gecontroleerd op gaten, hier en daar wat gesnoeid enz. Het bestuur overlegt wat er allemaal kan en wat het mag kosten, regelt de extra krachten voor achter de bar en bbq, Peter Verschure maakte de afspraken voor de tent en de catering, allemaal dingen, die bij een dergelijk feestje komen kijken. Gelukkig hebben we voldoende vrijwilligers, welke de handen uit de mouwen steken, de tent mee opbouwen, de tafels en stoelen gereed zetten, zorgen voor verlichting en stroom voor de koeling.

En dan kan het los barsten, een grote groep Ken en Genieters had zich keurig aangemeld en kregen na aankomst een rondleiding door de tuin, van boomgaard, bijenstal, vogelkijkhut tot en met het nieuwe lokaal "Ons Nest", een pracht van een onderkomen, wat met de jaren nog mooier wordt door de natuurlijke begroeiing van de pergola.

Ja en dan wordt je als voorzitter naar voren geroepen, door Fia, welke

een aantal lovende woorden aan mij richtte, ja dat doet een mens natuurlijk goed. 40 jaar bij een vereniging lid zijn van deze kwaliteit is eigenlijk vanzelfsprekend, althans dat vind ik. Bestuurstaken uitvoeren gedurende 35 jaar is een heel ander verhaal, toch heb ik dit erg graag gedaan, begonnen in een heel andere tijd. Ken en Geniet was toen nog veel kleiner, had veel minder gidsen en de tochten waren erg anders. Men wandelde door de natuur, keek goed rond en soms werd er wat gezegd, als men een vogel zag, voor de rest moest men eigenlijk stil zijn, men vertrok ook veel vroeger, nog vroeger zullen sommigen denken. Ja men ging altijd om 7.00 uur op pad en trouw stond de harde kern om die tijd bij het bordes van de Boerenbond. De vaste gids was Piet in 't Groen, welke overal de weg wist, toen stonden er nog niet zoveel routes aangegeven, dus het was altijd oppassen geblazen. Ook de paden waren nog niet overal van een goede kwaliteit, vaak gebeurde het, dat men over een hek of draad moest klimmen en het

springen over de sloten zal ik ook nooit vergeten. Natuurlijk ging er zo ook weleens wat mis, men schoof uit of haalde net de overkant niet, wat gepaard ging met een lachsalvo. Maar dan zag je meteen ook wat Ken en Geniet is, er was altijd wel iemand die een paar extra sokken bij had en die werden dan immer aangereikt. Ook de behulpzaamheid is onderling altijd groot geweest, moest men een moeilijke plek trotseren, dan was er altijd wel een helpende hand, iets wat gelukkig gebeven is.

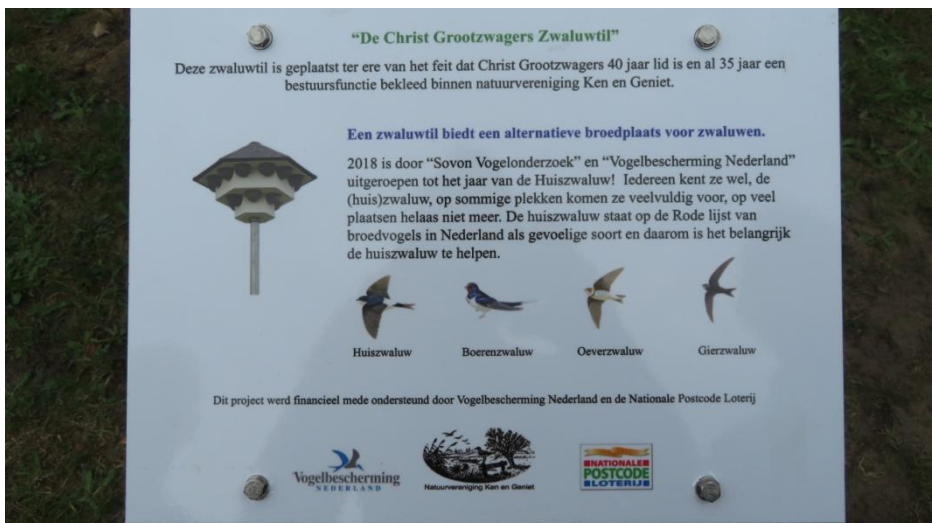
Ook de administratie was toentertijd een heel ander verhaal, computers bestonden toen nog niet, de ledenadministratie zat in een kaartenbak, verslagen werden getypt met 2 doorslagvellen en het boekje werd nog gestencild, hetgeen een hele toer was.

Was toentertijd Ken en Geniet een echte mannenclub, nu zijn de rollen omgekeerd, gelukkig is het aantal vrouwen binnen onze vereniging flink toegenomen. Eentje heb ik er dan ook beter leren kennen, Hanny ging toen ook al mee, samen hebben we ondertussen al ontzettend veel natuur gezien. Overigens heb ik indertijd ook het stokje overgenomen van mijn schoonvader, Nico Oerlemans, welke voor mij in het bestuur zat.

Ik weet nog goed, dat Hans Peeters mij wilde spreken, Ja Christ is dat niet iets voor jou, in het bestuur zitten, daarop heb ik ja gezegd en eigenlijk heb ik daar nooit geen spijt van gehad.

Maar ik wijk af, Fia sprak mij toe en bedankte me voor het vele werk in het verleden dat ik verzet had, waarna ze mij verzocht een plaquette te onthullen, welke hierbij afgebeeld staat.

Zelf vind ik het een pracht cadeau, dat bord, maar natuurlijk ook de

prachtige zwaluwtil, welke er achter staat, ik hoop wel dat er volgend voorjaar kostgangers verschijnen en we met zijn allen van een mooi schouwspel mogen genieten.

60 jaar Ken en Geniet, dat is erg mooi, de vereniging kende ups en downs, zoals dat tegenwoordig heet, gelukkig heb ik alleen de tijd dat het goed ging meegemaakt, hetgeen niet wil zeggen, dat ik geen vervelende dingen meegemaakt heb. Toch is het altijd gezellig gebleven in de bestuurlijke kring, natuurlijk ging er ook wel het één en ander mis,

maar dat moet je maar snel vergeten. In de 35 jaar heb ik met vele leden samen mogen werken en aan hen hebben we te danken dat onze Natuurvereniging is, wat het nu is, een bloeiende vereniging, met nog steeds een grote afwisseling van activiteiten.

Overigens ben ik ook het duurste bestuurslid, zo realiseer ik me, want gedurende mijn bestuursperiode, is het vaak mijn persoon, die het geld opmaakte, wel altijd voor het goede doel. Zo werd er een nieuw projectiescherm gekocht, een paar keer nieuwe diaprojectoren, 2 keer een nieuwe beamer, enorm veel gereedschap voor de tuin, een heus verenigingslokaal, een zaagmachine enz. enz. Als tegenprestatie heb ik tijdens mijn werkzaam leven, lange tijd voor de aanvoer van timmerhout gezorgd, dus dat compenseert weer een beetje, menig keer heb ik wel moeten horen, Christ is dat wel nodig en soms werd ik ook teruggefloten en ook dat moet kunnen.

Alle bestuursleden in de afgelopen 60 jaar hebben hun uiterste best gedaan, om het de leden naar de zin te maken en dat is enorm goed gelukt, nogmaals wil ik ook die mensen bedanken, voor hun tomeloze inzet. Net als alle werkgroepleden en hun leiders, de gidsen, de Hoefbladbezorgers, kortom alle vrijwilligers, bedankt, zonder jullie kan onze vereniging niet blijven draaien.

Ik zou zo zeggen op naar de 65 jaar, samen met u allen moet dat zeker lukken.

Christ Grootzwagers

NATUURTUIN KANDOEL

Deze tuin is aangelegd in 1996, toen we aan een prijsvraag mee hadden gedaan van de provincie, samen met de toenmalige milieugroep Dongen. Later is ook bijhoudervereniging Ambrosius erbij betrokken, samen met de gemeente Dongen werd er gezocht naar een geschikte locatie. Al snel werd deze gevonden, aan de huidige Nieuwe Baan van Breda.

In eerste instantie was de tuin een heel stuk kleiner. Natuurvereniging Ken en geniet zou voor het onderhoud van de tuin gaan zorgen en samen met de hulp van Brabants Landschap werd er een ontwerp gemaakt. Velen hebben er indertijd aan meegewerkt, om de tuin aan te planten met het ter beschikking gestelde inheemse plantmateriaal. De gemeente Dongen schonk de fruitbomen en zo kreeg de tuin zijn vorm, houtwallen, een boomgaard, een kleine poel, een vogelbosje en bloemenweide. Later is Ambrosius ook op de tuin gekomen, toen hun plek op de toenmalige gemeentekwekerij ging verdwijnen, bouwden zij hun bijenstal aan de rand van de bloemenweide. Jaren later werd deze weg geblazen en op de huidige plek herbouwd.

Nu ziet het er helemaal anders uit, de tuin is vergroot en allerlei elementen zijn er aan toegevoegd. Het leek ons nu tijd, om een vaste rubriek toe te voegen aan dit Hoefblad, over onze Natuurtuin Kandoel. Zo proberen we u op de hoogte te houden van de laatste ontwikkelingen, want er wordt elke maandagmorgen veel werk verzet in deze tuin, zeker nu er ook een eigen lokaal is verrezen. De tuinwerkgroep zet zich in, om de biodiversiteit van de tuin te vergroten, verschillende insectenhôtels zijn gebouwd, maar ook een ijsvogelwand, takkenhagen, een zwaluwennest en ook een ooievaarsnest. De laatste weken is er een groot gedeelte afgegraven, dat wil zeggen de toplaag is verwijderd, zo ontstond er een geschikt zaai-

bed. Inmiddels zijn deze grote vlakken alweer ingezaaid en de eerste plantjes komen al boven. Wat er ingezaaid is, gaan we nu uit de doeken doen, aan de hand van de gegevens van onze zaadleverancier Cruydt Hoeck. Een groot gedeelte is ingezaaid met het volgende mengsel: Bijenmengsel met vaste soorten : Duizendblad - gewone agrimonie - Gele kamille - Ruig klokje - Pinksterbloem - Knoopkruid – Wilgenroosje - Peen - Moerasspirea - Bermooievaarsbek - Schermhahnskruid - Sint Janskruid - Gewoon biggenkruid - Beemdtkroon - Veldlathyrus - Vertakte leewentand - Gewone margriet – Moerasrolklaver - Grote kattenstaart - Muskuskaasjeskruid - Wild kattenkruid - Wilde marjolein - Smalle weegbree - Gewone brunel - Scherpe boterbloem - Veldsalie - Kleine pimpernel – Hemelsleutel - Echte guldenroede - Betonie - Bosandoorn - Blauwe knoop - Boerenwormkruid - Lange ereprijs.

Een ander gedeelte is met een ander mengsel ingezaaid, dit is een mengsel van éénjarige akkerbloemen:

Bolderik - Korenbloem - Wilde ridderspoor - Gele ganzenbloem - Echte kamille - Akkerleeuwenbek - Bleke klaproos - Grote klaproos - Kegelsilene - Franse silene – Nachtkoekoeksbloem - Reukloze kamille - Koekruid.

Daarnaast is er door enkele mensen zaad verzameld en hier en daar bij gezaaid, zodat er kleurvakken ontstaan; in de rode hoek is er koekoeksbloem gezaaid. In een andere hoek, koningskaars, teunisbloem,

op de lage wallen, wilde peen, bereklauw en nog enkele andere soorten.

In het voorjaar zal er een weelderige bloemenpracht te bewonderen zijn, natuurlijk moet het weer ook een beetje meezitten, wat dat betreft

kwam de regen op het juiste moment.

Van Ambrosius kregen we blauwe bessenstruiken, welke inmiddels ook in de grond gezet zijn en enkele fruitbomen. Daarnaast zijn er nog een aantal knotwilgen aangeplant. Voor de vogelaars is er ondertussen ook meer dan genoeg te beleven, de werkgroep tuin plaatste voor hen en extra kijkhut achter het lokaal, helemaal gemaakt van restmateriaal van de oude paardenstal. En natuurlijk de prachtige zwaluwentil en nog maar net geplaatst, een ooievaarsnest.

De winter is voor de werkers in de tuin ook een drukke tijd, de hagen en houtwallen moeten gesnoeid worden, maar ook de fruitbomen en knotwilgen en zo is er altijd wel wat te doen.

Natuurlijk kosten deze werkzaamheden ook geld, dan kan haast niet anders, gereedschap moet vervangen worden, benzine wordt verbruikt, gaas moet aangeschaft worden enz. Gelukkig zet de groep zich ook in met het timmeren van nestkasten, hetgeen ook een leuk bedrag in kas brengt en zo hopen we de kosten te dekken.

WATERRIJK NEDERLAND

In deze serie neem ik u mee op ontdekkingsstocht door Nederland naar waterrijke gebieden.

Dicht bij huis, langs het Wilhelminakanaal, ontdekte ik deze winter een Houtsnip op het ijs van de berm-sloot. Tevens wist ik hier Aalscholvers

vast te leggen in de sneeuw en op de ijsschotsen van het Wilhelminakanaal. In de houtwal langs de sportvelden spotte ik nog een Kleine Bonte Specht.

Een koereiger liet zich prachtig bewonderen in Oosteind. In Tilburg, bij het waterleidingsbedrijf,

waren Bokjes niet te missen.

Tijdens een tochtje Biesbosch kreeg ik een Visarend in het vizier. De Oosterscheldekring was goed voor de Grote Burgemeester, Dwergmeeuw en Ruigpootbuizerd.

Bij Burghsluis lieten zich Velduil en een Kraanvogel schitterend vastleggen. De Brouwersdam was goed voor o.a. een Kleine Jager, Drieteenmeeuw, Pontische Meeuw, Grote Zeeëend, Zeekoet, Oeverpieper, Rosse Franjepoot en een jonge Jan van Gent. Bij de haven van

Stellendam heeft wekenlang een Kleine Burge-meester zich regelmatig mooi laten zien. Mooie beelden van de Zwarte Stern in de Zouweboezem.

In de Oostvaardersplassen liep ik tegen een mooie IJsvogel aan, alsmede een jonge Purperreiger. Een Steppekiekendief wist ik prachtig te fotograferen bij Exloo in de provincie Drenthe. Groningen liet zich ook niet onbetuigd met een Witwangstern en Lachstern. Bij Beerze in de provincie Overijssel heeft een koppel Grauwe Klauwieren drie jongen groot gebracht, waarvan u mooie beelden te zien krijgt.

De serie wordt verder gecompleteerd met nog, andere niet genoemde vogelsoorten, mooie landschapsbeelden, bloemen, dieren waaronder een zich poetsende haas, vlinders en libellen.

Kom kijken en laat u verrassen, graag tot 23 januari 2019

Wim Tuijtelaars

DIEREN IN UW TUIN

Als ik dit zit te typen, vriest het buiten, toch is dit de beste tijd om eens aan de inrichting van uw tuin te denken, met name hoe kan ik de natuur een handje helpen, vaak is dit met beperkte middelen mogelijk. Ik neem aan dat u ondertussen weet, hoe de natuur in elkaar steekt en dat bijna alles van elkaar afhankelijk is, het één kan niet zonder het ander, een te nette tuin zal dan ook niet de meest geschikte plaats zijn voor het waarnemen van allerlei natuurverschijnselen, een beetje rommelige tuin trekt allerlei insecten aan en daarmee ook de insecteneters. Zo'n tuin komt echt tot leven, deze ruimte wordt ten volle benut voor het verzamelen van voedsel, het krijgen van nageslacht en het vinden van onderdak, zomaar wat levensbehoeften van bijna alles wat leeft en groeit.

U kunt de natuur een handje helpen door goede voorwaarden te scheppen en een natuurlijke kringloop tot stand te brengen in uw tuin.

Insecten

DOODSKOPVLINDER

S.K.

Insecten spreken de meeste mensen niet zo aan, toch zijn ze onmisbaar voor de natuurlijke kringloop, wanneer er van één soort te veel zijn en we er overlast van ondervinden, vaak dan pas merken wij ze op. In een gezonde natuurlijke tuin leeft echter een

enorme verscheidenheid aan insecten, die allemaal hun nut hebben, die elkaar, of in combinatie met andere dieren (vogels), in evenwicht houden. Zij zijn vaak de opruimers van zwakke of dode planten, eters van plaaginsecten, bezorgers van een vruchtbare grond en vormen een voedselbron voor grotere dieren.

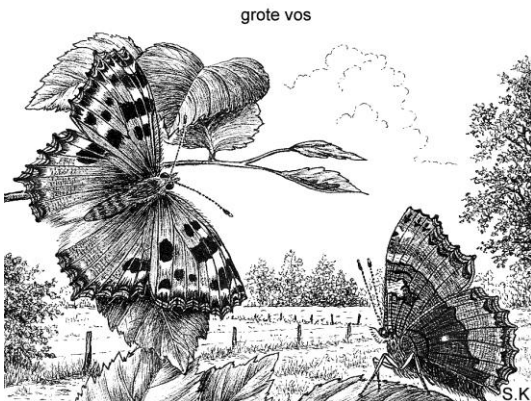
Wat hebben insecten nodig?

- Een 'rommelige' bodem (bladeren en takken)
- Beschutting
- Voedselplanten
- Gebruik liefst géén bestrijdingsmiddelen, deze verstoren al snel het natuurlijk evenwicht!

Bijen en hommels verschijnen al vroeg in het voorjaar. Zodra de bloemen in bloei staan zijn het vooral de koninginbijen en hommels die bezig zijn nectar en stuifmeel te verzamelen voor een geschikte nest. De eerste weken hebben ze het voedsel bestaande uit nectar vooral nodig om aan te sterken, waarna ze op zoek gaan naar een geschikte nestplaats. Deze plaats voor bijen is meestal een oud muizenholletje, dat verlaten is of in een spleet van een oude muur. Bijen en hommels geven géén overlast als het nest in een hoek van uw tuin zit en niet verstoord wordt. Als er voldoende nectarplanten in uw tuin staan, dan zal de koningin met haar "volk" daar gretig gebruik van maken.

Hulp voor insecten

- U kunt van afgedankte tegels of bakstenen een los stapelmuurtje maken, dit biedt vaak al voldoende ruimte, door de gaten die hier ontstaan zijn.
- Een echt bijenhotel creëert u door in een houten schijf gaten te boren en deze ergens weg te hangen.

Vlinders

Vlinders zien er vaak zéér aantrekkelijk uit en spreken de meeste mensen dan ook aan, men ziet deze insecten graag in de tuin verschijnen. Wanneer uw tuin voldoet aan een aantal eisen, zullen zij uw tuin vast en zeker met een bezoek vereren.

Wat eisen vlinders van uw tuin?

- Voedselplanten voor de vlinders (nectarplanten)
- Voedselplanten voor de rupsen (waardplanten)
- Beschutting
- Zon
- Planten die in verschillende periodes bloeien

De vlinderplanten-top-tien:

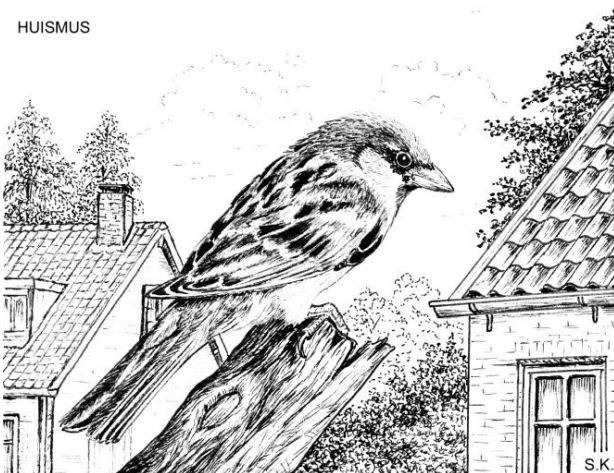
1. vlinderstruik (buddleja spec.)
2. ijzerhard (verbena bonariensis)
3. beemdkroon (knautia arvensis)
4. damastbloem (hesperis matronalis)
5. hemelsleutel (sedum spectabile)
6. herfstaster (aster novi-belgii)
7. koninginnekruid (eupatorium purpureum)
8. lavendel (lavendula spec.)
9. vaste muurbloem (erysimum 'bowles mauve')
10. enkelbloemige afrikaantjes (tagetes)

Wist u dat de vaak verguisde brandnetel een zéér belangrijke rol speelt als waardplant voor de rupsen van Dagpauwoog, Atalanta, Kleine Vos, Gehakkelde Aurelia en Landkaartje?

Heeft u een wat grotere tuin en wilt u genieten van deze mooie vlinders, laat dan in een achteraf hoekje van uw tuin wat brandnetels staan.

Vogels

HUISMUS

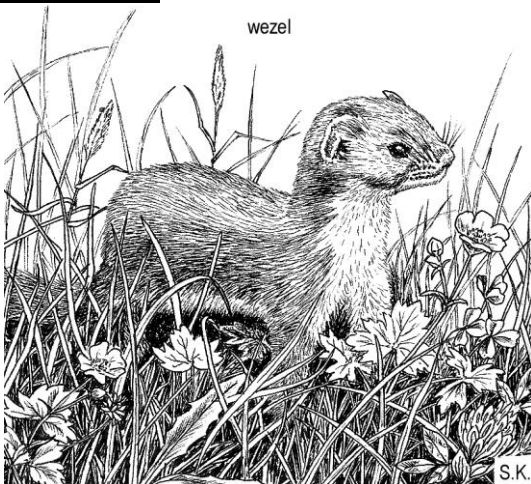
Binnen een dorp of stad, met een enigszins groen karakter, zijn altijd vele soorten vogels te zien. Uw tuin kan daar voor een groot gedeelte aan bijdragen, de tuin wordt er ook nog eens aantrekkelijker door, u kunt genieten van hun kleurenpracht, de broedzorg en hun gezang. Mits zij in uw tuin kunnen broeden,

eten en overwinteren.

Enkele tips om uw tuin aantrekkelijk te maken voor vogels:

- streef naar veel variatie in uw tuin. Bouw uw tuin op van laag naar hoog, zodat u een 'vogelbosje' creëert. Vogels voelen zich veilig achter in de tuin en zullen het gebruiken als nest- en slaappleats.
- Zorg voor voldoende inheemse bes- en vruchtdragende soorten. Goede soorten zijn meidoorn, sleedoorn, braam, vlier, Gelderse roos, wilde liguster, kardinaalsmuts, aalbes en hazelaar.
- Raap alleen bladeren en takken op waar het moet (gazon, terras) en laat de rest liggen. Zo'n rommelige bodem is ideaal voor grondzoekende voedsel-etende vogels en nestmateriaal. Leg snoeihout op een hoopje in de tuin, dit vormt een goede broedgelegenheid voor soorten als roodborstje en de winterkoning en tevens beschutting voor kleine zoogdieren als egels.
- Zorg voor voldoende drink- en badgelegenheden.
- Hang nestkasten op, de verschillende soorten kasten zijn bij onze vereniging te koop, met daarbij een handig foldertje met tips.
- In de wintertijd is het altijd leuk de vogels bij te voeren, voor sommige soorten is dit zelfs noodzakelijk, voer is haast in elke winkel te koop. Voer op een geschikte plaats en erg belangrijk stop met voeren in het vroege voorjaar, als vogels beginnen te broeden.

Zoogdieren

Als de tuin aan bovenstaande voorwaarden voldoet is hij tevens aantrekkelijk voor zoogdieren, er zijn schuilplekken, er is genoeg voedsel (insecten, zaden en bessen) en een overwinteringplek, vooral kleine zoogdieren verblijven hier graag zoals: de egel, de huisspitsmuis of de wezel. Natuurlijk moet uw tuin dan wel enigszins toegankelijk zijn, hebt u een hek rond de tuin verhoog dit enkele cen-

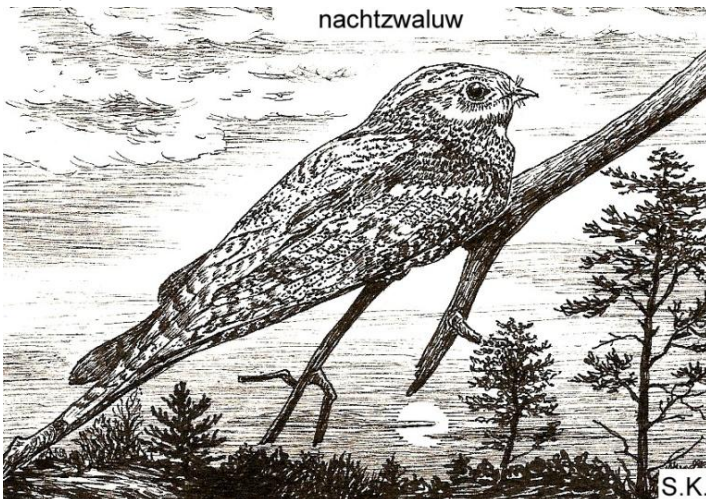
timers zodat deze dieren er onder door kunnen, zorg voor lage planten, bodembedekkers, waarin zij zich kunnen verschuilen, takkenbosjes en stapeltjes gesnoeid hout zijn ideaal, of een oude boomstronk.

Hopelijk mag u vele gasten in uw tuin verwelkomen, leer ze beter kennen en bovenal geniet ervan.

Christ Grootzwagers

EEN LANGE DROGE HETE ZOMER

Ik kan er niet omheen: deze zomer, de warmste, plaatselijk 38 graden (Rijen). Ja, het is weer voorbij, die hete zomer. In het vorige hoofdstuk heeft Christ het er ook over gehad. Ook boswachters hebben allemaal – in verschillende bladen – slechte vooruitzichten voor het volgende jaar. Maar we vinden dat allemaal slecht te voorspellen, wat voor schade het aan de natuur heeft gedaan. Wat betreft het voedsel voor trekvogels of standvogels, zoals groenling, zal het met de rozenbottels wel meevallen, want die zijn goed gevuld. Maar er zijn veel vruchten die er niet goed uitzien. Hoe zullen vlinders deze zomer overleefd hebben? Ze hebben eitjes moeten leggen, misschien wel op verdroogde planten! Hoe zal het de muggen vergaan zijn? Ik denk hier aan de nachtzwaluw en de gierzwaluw. Ik had de indruk dat ze half juli verdwenen waren, een paar weken vroeger dan normaal. En wat is er met de jonge vogels gebeurd? Die zaten onder die gloeiend hete dakpannen. Het is bijna zeker dat ze het niet hebben overleefd. Toen ik zelf nog vogels

nachtzwaluw

wegbracht naar het asiël in Tilburg, was het niet zo warm als dit jaar. Maar altijd als jonge gierzwaluwen pas gaan uitvliegen, komen er op de grond terecht, die worden opgehaald en naar het vogelasiel

gebracht. Deze bijzondere vogels kunnen niet zelf meer de lucht in om

te vliegen, die moet je omhoog gooien als ze kunnen vliegen. Maar ze moeten eerst een paar weken gevoerd worden, dag en nacht. Dat moet gebeuren, want ze moeten gezond zijn om met de oudere vogels mee te kunnen vliegen naar Afrika.

Er zijn het laatste jaar veel nieuwe leden bij gekomen, daarvoor heb ik nog een mooie spreuk, die is van een vrouwelijke boswachter van het Naardermeer:

“Hoe meer je weet, hoe meer je ziet, hoe meer je GENIET !!”

Zij moest gegevens proberen te krijgen van de grote karekiet, die zo goed als verdwenen is. Maar ze heeft een mooie spreuk bedacht en die kan zo op een tegeltje! Gelukkig zijn er nog kleine karekieten, lijken

veel op de grote maar kleiner. De zang is ook ongeveer hetzelfde, alleen ook weer veel zachter. Ik heb trouwens de indruk, dat er niet zoveel kleine karekieten meer zijn dan 30 jaar geleden. Ik weet nog, in de polder tussen 's Gravenmoer en Waspik, in iedere sloot had je kans op de kleine karekiet, je hoorde hem overal. Het nest van de karekiet wordt ook veel gebruikt door de koekoek, die legt er daar snel – in enkele seconden – haar ei in, en laat het de karekiet uitbroeden en het jong grootbrengen. Bij de mensen noemen ze dat een draagmoeder.

En dan heb ik nog een heel mooi bericht: wij krijgen dit jaar een topjaar wat wijn betreft! Ze verwachten 1,2 miljoen flessen wijn in Nederland! In heel Europa worden dat natuurlijk tientallen miljoenen. Maar wat Nederland betreft hebben de wijnboeren en de Catharina zusters – boerinnen uit Oosterhout – het mooi voor elkaar. Ik zeg dan ook voor het nieuwe jaar – ook namens mijn vriendin Toos (al 66 jaar): PROOST ! en nog beter: GEZONDHEID, want dat is

het belangrijkste!

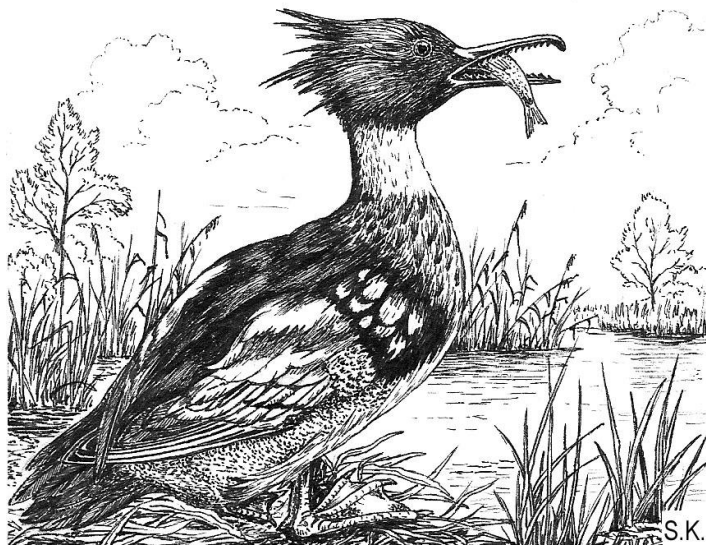
Op zijn Dongens gezegd: Den (ouwe) voorzitter, Bertus Koreman

Vogelpraatje

En we zijn weer in de herfst belandt met zijn prachtige kleuren in de natuur. De herfst betekent einde van de zomer en dat kan je misschien wel een beetje treurig maken. Echter hebben we heel lang mogen genieten van zomerse temperaturen. En daarmee ook van de grote variëteit aan vogels die op doortrek zijn naar warmere oorden en in Nederland wat langer verbleven dan gebruikelijk, door het zachte weer. Het was letterlijk smullen geblazen voor de vogelliefhebber.

Dit is heel wat anders als het grappige bericht wat ik onlangs las in landelijke krant waarin stond dat in Minnesota de trekvogels de dupe waren geworden van heel vroege nachtvorst. Niet dat ze het te koud hebben, maar ze vliegen massaal dronken rond. Vanwege de vroege kou zijn de bessen die ze eten veel eerder gefermenteerd dan normaal. Met als gevolg dat de vogels aan het smikkelen waren van kleine alcoholbommen in plaats van fruit 😊. De politie raadde aan de dronken vogels met rust te laten. Na de kater zouden ze weer de oude zijn. Hier geen dronken vogels, maar wel veel soorten die we anders niet/nauwelijks zien. Zo gebeurde het ook tijdens de vogeltrektocht die we onlangs met de vereniging hadden naar Schouwen-Duiveland. Op zaterdag 20 oktober, een geweldig mooie zonnige dag, zagen we in Zeeland vele soorten vogels (aantal van 62 verschillende wat ik begreep). Waaronder voor mij vele nieuwe soorten, zoals zilverplevier,

middelste zaagbek

rosse grutto, bonte strandloper, roodkeelduikers, middelste zaagbek, drieteenstrandloper, bonte strandloper, zwarte zee-eend en tapuit. Prachtig om zoveel verschillende soorten te zien op één dag en gelukkig had ik veel kennis bij

☺, want anders had ik ze niet allemaal ontdekt en/of gezien. Het was een heel gezellige, leerzame en mooie dag die Leo Reijnierse heel goed in elkaar had gezet, waarvoor dank. Degene die thuisgebleven zijn kunnen daar zeker spijt van hebben.

Eén van de vogels die voor mij nieuw was op die dag is de drieteenstrandloper. Deze is vooral bekend van het strand, waar ze in groepjes voedsel zoeken en snel wegreppen voor de aanrollende golven. Ze dribbelen langs het strand op zes tenen: drie aan elke voet. Hij is minder wadvogel en meer strandvogel dan andere strandlopers. Tevens is hij uniek onder de strandlopers, omdat hij de achterteen mist. In de herfst en soms ook winters hollen ze over de stranden van Schotland

Drieteenstrandloper

tot Zuid-Afrika. Maar in principe vliegen ze naar Afrika, terwijl ze ook in Nederland kunnen overwinteren. In het voorjaar trekt hij naar de broedplaatsen richting de Noordpool zoals in Canada, Groenland, Spitsbergen en Siberië. Bij aankomst in broedgebieden begint hij snel met balts en paarvorming, zodra de sneeuw smelt. Legtijd is van juni tot midden juli en hij broedt niet in kolonies. Nest is vaak een ondiep kuiltje in de grond. Ze broeden beiden en ca een maand op meestal 4 en soms 3 eieren. De drieteenstrandloper is iets groter dan bonte strandloper en met relatief kortere snavel. In herfst en winter overwegend wit en grijs met opvallende donkere schouders; zwart-wit in vlucht. Laat in het voorjaar en in de zomer is hij overwegend diep roodbruin met gitzwarte poten en snavel. Andere vogel die ik wil be-

spreken is de bonte vliegenvanger, die ik in september heb waargenomen tijdens een wandeling langs de Moezel. Hij maakte vanaf uitzichtpunt korte vluchten achter vliegende insecten aan, mooi om te zien. Ze zitten vaak hoog in de boomkruinen en is dan weinig opvallend, maar nu liep ik hoger op de heuvel en had uitstekend zicht op hem of was het een haar. Het mannetje is aan bovenzijde zwartachtig of bruingrijs, keel en buik helderwit met kleine, dubbele witte vlek boven de snavel. Bij het vrouwtje zijn de bovendelen bruin en ze hebben geen kleine witte vlek op voorhoofd. In Nederland zijn de mannetjes meestal niet zwart maar bruin en soms moeilijk van vrouwtjes te onderscheiden.

De bonte vliegenvangers broeden in vrijwel alle beboste streken in

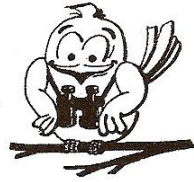

Nederland. Je ziet hem maar zelden in laag Nederland of duingebieden en Zuid-Limburg schijnt hij ook niet waargenomen te worden. Naast bosgebieden kan hij ook in parken en tuinen voorkomen, mits er nestkasten zijn opgehangen. De Nederlandse broedvogels arriveren vanaf half april. Tijdens het broeden hebben de mannetjes regelmatig twee vrouwtjes. Ze krijgen dit voor elkaar door nadat ze gepaard zijn geraakt, vaak enkele honderden meters verderop weer te gaan zingen om een tweede vrouw aan te trekken. De eigen broedvogels vertrekken weer in juli en augustus. De meer noordelijke types trekken in eerste helft september door. Op de Waddeneilanden zijn tijdens trekgolven weleens duizenden bonte vliegenvangers waargenomen. Dat lijkt me ook prachtig om mee te maken.

Roland Commandeur

PROGRAMMA

De parkeerplaats van sporthal de Salamander, Belgiëlaan 2 is het vertrekpunt voor alle tochten, u dient zelf naar deze plaats te komen.

Zondag 9 december: Autotocht van een halve dag naar de Kampina bij Boxtel, we gaan kijken of we hetgeen we gezien hebben bij de lezing van Frans Kapteijns, in levende lijve kunnen aanschouwen. We lopen de zogenaamde Huisvennenroute, dus veel vennen, een gedeelte zandverstuiving, bos en heide. Mogelijk komen we oog in oog te staan met de paarden die hier voor het onderhoud zorgen, of nog mooier de ree. Hopelijk zitten er veel vogels op de vennen, waar we langs lopen. Uw gids is Christ Grootzwagers.
Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 4 december 19.00 uur.

Zaterdag 15 december: Kerstbijeenkomst, het is het laatste punt op het programma van dit jubileumjaar, we zullen dit feestelijk en op een bijzondere manier afsluiten. Wat gaan we doen, u wordt net als anders ontvangen met iets lekkers, maar ook gedurende de hele ochtend krijgt u het één en ander voorgeschoteld, een soort kerstkoffietafel, zodat u na afloop niet meer hoeft te eten. Verder is er een loterij, deze keer met een prijs voor iedereen, u hoeft geen loten te kopen, maar krijgt bij binnenkomst een lotnummer, natuurlijk mag u daarvoor uw zelfgemaakte of gekregen prijsjes weer meebrengen, graag zelfs, zodat we weer een mooie prijzentafel voor elkaar krijgen Tijdens de ochtend zullen een paar leden een optreden verzorgen, met muziek en zang, op de achtergrond zullen stemmige beelden vertoond worden. Drinken en eten is in principe gratis, echter om de kosten te dekken vragen we wel een bijdrage, net als bij de picknick, BBQ enz. u betaalt bij binnenkomst € 5,00, graag gepast meebrengen. **Om organisatorische redenen dient u zich vooraf aan te melden, voor dinsdag11 december 19.00 uur.** Net als andere jaren, vindt de bijeenkomst plaats in het Cambreurcollege Mgr. Schaepmanlaan 2. Parkeren kunt u voor het gebouw en een fietsstalling is aanwezig, de ingang is aan de rechterkant. Ook uw partner is van harte welkom.
Aanvang 10.00 uur tot ongeveer 13.00 uur.

Zaterdag 5 januari: Snertwandeling, deze keer blijven we dicht bij huis, we gaan namelijk een wandeling maken door de Duiventoren en zullen starten bij “Den Hespel”, Hespelpad 9 in Dongen. We zullen op dit adres ook verzamelen, waarna we oversteken en een gemakkelijke korte wandeling gaan maken, door dit mooie gebied, waarna we rond 11.45 uur weer terug zullen keren bij het restaurant. Daar zal er koffie klaar staan en natuurlijk een heerlijke kom snert, met spek en roggebrood, zoals u van ons gewend bent. De kosten voor deze tocht bedragen € 9,00. Ook als u niet mee wandelt is er gelegenheid toch mee te eten, u dient dan om ongeveer 11.30 uur aanwezig te zijn bij Den Hespel. Betalen kunt u bij aankomst aan de penningmeester.

Vertrek 10.00 uur, bij Den Hespel, opgeven voor dinsdag 1 januari.

Zondag 20 januari: Autotocht van een halve dag naar Oosterheide, Jan Jansen en Ton Kops nemen ons mee door dit bijzondere gebied, net buiten Oosterhout. Landgoed Oosterheide is een voormalig heidegebied tussen Oosterhout en Breda. Eind negentiende eeuw is het beplant met bos. Bij de aanleg zijn zeventig verschillende boomsoorten gebruikt. Het is daardoor net of je in een park wandelt. In het bos van het landgoed liggen weilanden en akkers waar in de lente en zomer prachtige bloemen groeien. Het landhuis is in 2006 gerestaureerd. Het is samen met de bijbehorende boerderij aangewezen als Rijksmonument. Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 15 januari 19.00 uur.

Woensdag 23 januari: Digitale fotopresentatie, gepresenteerd door Wim Tuytelaars, met als titel, Waterrijk Nederland. Natuurlijk zal Wim weer vele mooie opnames tonen van vooral watervogels, verder zult u kunnen genieten van sfeervolle natuurbeelden, met de nadruk op waterrijke gebieden. Variërend van het Wilhelminakanaal, Oosterschelde, Oostvaardersplassen enz. Zie ook pagina 11, elders in dit Hoefblad. De presentatie vindt plaats in de filmzaal van de Cammeleur, Hoge Ham 126, aanvang 20.00 uur.

Zondag 3 februari: Autotocht van een halve dag naar [Landgoed Plantloon](#), bij Waalwijk, een oud landschap met prachtige lanen, oude dijken, een turfvaart, enkele oude boerderijen, ingesloten weilanden, kortom een heel afwisselend gebied. De reeënstand in deze omgeving is erg groot, dus wie weet komen we er tegen. Ook vliegen er veel vogels, zoals de zwarte specht, de bosuil en vele boomklevers. Onze gids deze ochtend is Peter Verschure, welke u veel wetenswaardigs zal vertellen.

Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 29 januari 19.00 uur.

Zondag 17 februari: We maken een autotocht van een halve dag naar de Oisterwijkse Vennen, vanaf de parkeerplaats bij het Bezoekerscentrum van Natuurmonumenten, voeren vele wandelingen het gebied in. Fia Grootzwagers en John van Meggelen leiden ons rond en zullen stil staan bij het ontstaan van dit vennenrijke gebied, met zijn opgestoven heuvels, bossen en kronkelige paden. Er is een grote variatie aan vennen te zien, elk met zijn eigen verhaal.
Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 12 februari 19.00 uur.

Woensdag 20 februari: Voorstelling en lezing over het ontstaan van ons mooie Brabant, gepresenteerd door Jeroen Nusselein. Onze provincie Brabant kent heel bijzondere landschappen. Landschappen die in Europa uniek zijn. De Biesbosch, de Drunense duinen, het Maasheggenlandschap om er een paar te noemen. Hoe zijn die landschappen ontstaan? Hoe is de 'de hand van de mens' daar in de loop van de tijd mee omgegaan? Om daar een antwoord op te geven moeten we terug in de tijd; soms heel ver terug, miljoenen jaren. Op deze avond neem ik u mee op een reis door de tijd, die start zo'n 14 miljard jaar geleden. We hopen op tijd, rond 22.00 uur, weer terug te zijn....
De presentatie vindt plaats in de filmzaal van de Cammeleur, Hoge Ham 126, aanvang 20.00 uur.

Woensdag 27 februari: Algemene ledenvergadering, voor agenda zie pagina 32 van dit Hoefblad, deze vindt plaats in de zaal van de Cammeleur, Hoge Ham 126 in Dongen, Sint Josephstraat 187, aanvang 20.00 uur.

Zondag 3 maart: Autotocht van een halve dag naar de Chaamse bossen, waar Jos van Dongen ons begeleidt op het pad door dit boscomplex. Ooit bestond het gebied uit zandverstuivingen en natte heide met verschillende vennen. Veel van deze heideterreinen zijn tussen 1900 en 1934 ontgonnen en bebost met voornamelijk grove den. Het gebied werd ontwaterd en te natte plekken werden omgezet in grasland. Hieraan heeft het bos zijn verrassende afwisseling te danken.
Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 26 februari 19.00 uur.

Woensdag 13 maart: Fotopresentatie door Hanny Oerlemans, over Landgoed Huis ter Heide, haast wekelijks maakt ze daar 2 keer een wandeling. Het gebied is zeer afwisselend, met bossen, weilanden, vele vennen en ook mooie lanen. De vogels tand is er prima in orde, er vliegen veel soorten insecten, waarvan de vlinders op een eerste plaats staan, al meer dan 25 jaar worden deze door haar gevolgd.

De presentatie vindt plaats in de filmzaal van de Cammeleur, Hoge Ham 126, aanvang 20.00 uur.

Zondag 17 maart: Autotocht van een halve dag naar de Loonse en Drunense Duinen, de grootste zandbak van Nederland, waar toch heel veel over te vertellen valt en dat laten we over aan Beppie Verhage. Zij neemt ons mee langs stuifkoppen, onder het zand verdwenen eiken, kleine eikenbosjes en zand, heel veel zand. Maar wat weten wij van dit gebied, wat leeft er, wat vliegt er rond, ga mee en ervaar het, u zult ervan versteld staan wat er allemaal rond vliegt en kruipt. Vertrek 8.30 uur, opgeven voor dinsdag 12 maart 19.00 uur.

Zondag 31 maart: Autotocht van een halve dag naar het Ulvenhoutse Bos, een oud bos gebied. In het oudste deel van de boswachterij Ulvenhoutse Bos (729 ha), vlakbij Breda en Ulvenhout, groeien vooral eikenbomen en in het voorjaar veel bosanemonen, dalkruid en lelietjesder-dalen. Maar er staan ook kwartierbomen, gedenkbomen, een krooningsboom en een bijzondere moseik. Christ Grootzwagers neemt u mee, door dit wondermooie gebied. Vertrek 8.00 uur, opgeven voor dinsdag 26 maart 19.00 uur.

OPGEVEN VOOR DEZE EXCURSIES KUNT U BIJ:

Ad en Lenie Leeggangers, Roeloff van Dalemstraat 50,
tel. 0162-313858

En bij:

Marie-José van Gestel, Hubertusstraat 9, (mobiel) 06-10120230

Of via e-mail: mjvangestel.burmanje@home.nl

Wie zich via e-mail opgeeft bij Marie-José krijgt altijd een bevestiging toegestuurd. Indien dit niet het geval is, mogelijk door vakantie, dan graag alsnog bellen naar Ad en Lenie.

Leden en niet-leden, die zich eenmaal hebben opgegeven voor één van de tochten van Ken en Geniet, dienen de aan deze tocht verbonden kosten te voldoen. Dit geldt ook als men door omstandigheden niet met deze tocht mee kan gaan, tenzij een ander de plaats van hem/haar overneemt.

MEDEDELINGEN

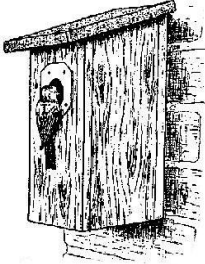
Als nieuw lid heten we van harte welkom:

Mw. Diny Maas-van de Werf, Mackayhof 2, Rijen

Mw. Tiny van der Voort, Aertsenstraat 1, Dongen

Mw. Maria van den Heuvel, Kanaalstraat 80, Dongen

Geef eens een NESTKASTJE kado

inlichtingen en verkoop
Ad Leeggangers
0162-313858

Kopij voor het volgende Hoefblad kunt u inleveren vóór **1 februari** bij het redactieadres: Christ Grootzwagers, Kamilletuin 6, 5103CB te Dongen. Ook is het mogelijk uw kopij via e-mail te versturen, **graag als bijlage verzenden, word bestand, lettertype arial 11 en foto's als jpeg bestand.**

Het e-mail adres is:

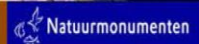
hoefblad@kenengeniet.nl

Redactie: Jos van Dongen, Sjef Kerkhofs, Roland Commandeur, Hanny Oerlemans en Christ Grootzwagers

Zoals altijd zijn de tekeningen weer gemaakt door Sjef Kerkhofs.

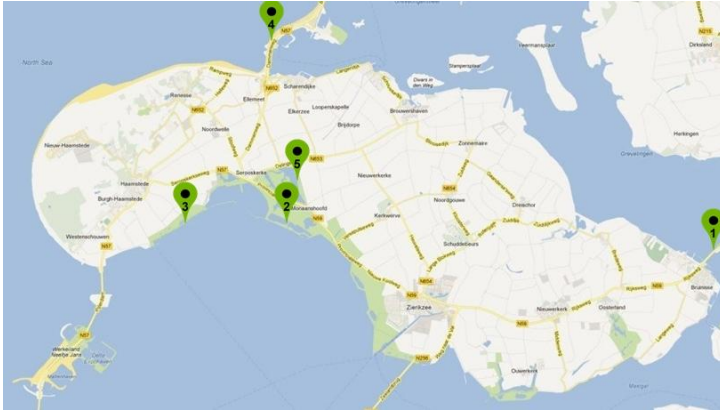
20 oktober 2018 – Vogeltrektocht Zeeland, Schouwen - Duiveland

Zaterdagmorgen om 08.00 uur vertrokken 16 enthousiaste Ken en Genieters vanaf de Salamander naar het Zeeuwse eiland [Schouwen - Duiveland](#) voor de jaarlijkse vogeltrektocht.

De Zuidkust van Schouwen is één groot vogelparadijs. Niet alleen op de voedselrijke zandplaten en slikken komen duizenden kustvogels voor, ook landinwaarts in de inlagen zijn verschillende vogelsoorten te vinden. Bij laagwater zoeken ze eten op de slikken en platen in de Oosterschelde. Bij hoogwater vliegen ze landinwaarts om veilig achter de dijk te overtijen. Tienduizenden, soms honderduizenden vogels zij aan zij.

We gingen enkele vogelspotplaatsen bezoeken, zie afbeelding.

Om 09.00 uur bereikten we onze eerste stop, de Grevelingendam met uitzicht op de Oosterschelde, de Krammer-sluisen en de Philipsdam.

Bij aankomst zagen we een tweetal buizerds op de lantarenpalen zitten en vloog een ekster op. Op het moment van aankomst was het laagwater zodat de aanwezige vogels wat verder weg zaten, dus de telescopen uit de auto gehaald, statieven goed wegzetten en turen maar. We hadden deze keer de beschikking over een zestal telescopen dus eenieder die geen telescoop had en het met een verrekijker moest doen, kon nu ook de vogels goed bekijken, dankzij de behulpzame telescoopbezitter.

Wat zagen we; meer dan 100 scholeksters, 4 rotganzen, koppel wilde eenden, een tureluur, een wulp, futen, een overvliegende kleine mantelmeeuw, kokmeeuwen, zilvermeeuwen, aalscholvers, een overvliegende zwarte kraai, een drietal spreeuwen, achter ons in de bossage floot een roodborst zijn lied en met de kennis van onze ervaren vogelaars werden de telescopen gericht op een tweetal geoorde futen, een grote mantelmeeuw, grote Canadese ganzen, vloog nog een groep van 20 veldleeuweriken over en had Ad nog een nijlgans gezien. Na hier een kleine 40 minuten gestaan te hebben, gingen we verder naar de volgende spotplaats, maar onderweg zagen we toch nog een groepje

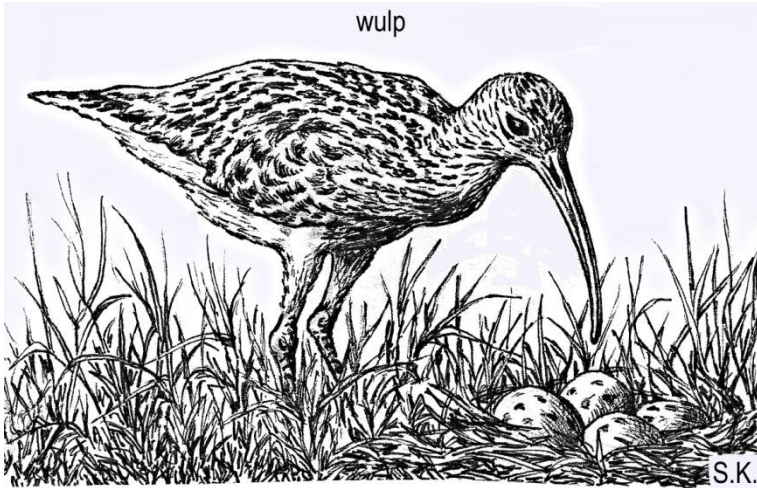

vogels dus nog even stoppen en zagen we onder andere een vijftal bergeenden, een zilverplevier en een aantal grutto's, maar bij nader onderzoek in de vogelgidsen bleek het te gaan om een twintigtal rosse grutto's.

De volgende stop was Prunje-zuid, de inlagen Flauwers- en Wevers, bij Kerkwerve.

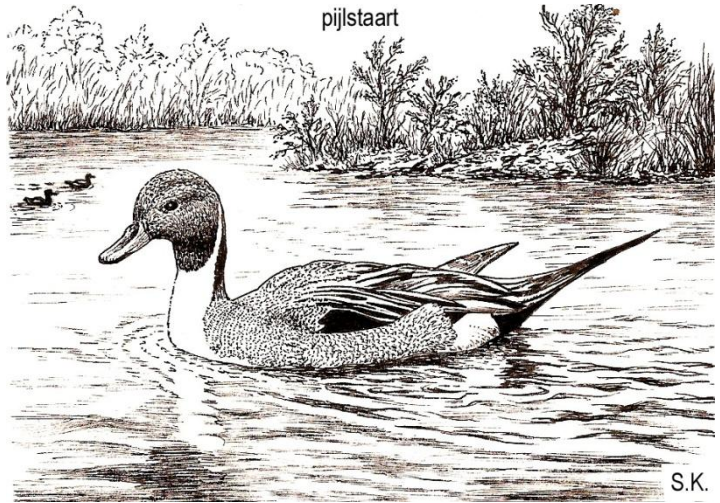
In deze inlagen is een plasdras-situatie aanwezig in combinatie met kleine eilandjes. Dat zorgt ervoor dat dit gebied zeer waardevol is als broed- en foerageergebied voor moeras-, weide- en kustvogels. Ook komen in de inlagen de in de Oosterschelde foeragerende vogels over-

tijden en hebben inlagen als hoogwatervluchtplaats een belangrijke functie. Soorten zoals zilverplevier, wulp, rosse grutto, bonte strandloper en kanoet wachten er in dicht opeengepakte massa's op gunstig

tij. Van oudsher behoren deze inlagen met omringende karrevelden tot de beste broedgebieden voor tureluur en kluut in Nederland. Op deze twee kilometer lange doodlopende dijk kun je met de auto op verschillende plaatsen stoppen om de aanwezige vogels te aanschouwen. Marie-José had bij het begin al een bergeend en een witgatje gezien en vloog, toen we uitstapten, een twintigtal graspiepers weg. Aan de linkerkant van de dijk zat in het plasdras een zeer grote hoeveelheid smienten en als we die moeten gaan optellen in het gehele gebied zijn het er zeker meer dan duizend. Ook een groot aantal knobelzwanen, wel dertig stuks, was zich volop aan het poetsen. Zagen wij in eerste instantie door de schittering van de zon een aantal goudplevieren maar John attendeerde ons erop dat het bonte strandlopers waren. Zo leer je van elkaar en zijn we blij dat we een leuke groep hebben waar ook veel vogelkennis aanwezig is. Maar wat zagen we verder hier, blauwe reiger, zilverreiger, een drietal oeverlopers, meer-

koeten, rotganzen, grote Canadese ganzen.....en plots riep Jan:een roofvogel en jawel, een jagend vrouwtje blauwe kiekendief vloog over. Een aantal van de groep had zich in de nabijheid van een bankje al te goed gedaan aan een bakske koffie dus namen de anderen hier ook maar de gelegenheid om wat te drinken. We reden weer iets verder de dijk op en halverwege is ook weer een mooi uitzichtpunt. Hier zagen we ook weer vele smienten en moest je goed tussen die aantallen ook nog andere soorten zien te determineren. Gezien werden; kanoet, slobbeenden, kleine zilverreigers, tureluurs, wintertaling, kuifeend, wilde eenden, brandganzen, pijlstaarten, futen, Kieviten, grote mantelmeeuw, kluten, bontbekplevier, grauwe gans, een tweetal zwarte zwanen en zilverplevier. We reden naar het eind van de dijk om daar te keren en aan het einde nog even te kijken waar we ook

nog een torenvalkje, kolganzen, een honderdtal wulpen, dodaars, groenpootruiter en een fazant konden noteren op onze waarnemingslijst. Na anderhalf uur hier rondgekeken te hebben was het tijd om naar ons volgende punt te gaan, de Koudekerkse inlaag bij de Plompetoren. Om iets over twaalfen kwamen we hier aan en toen ik de tocht voorbereide was er toch een redelijk aantal soorten, vandaag mochten we blij zijn dat we een witte kwikstaart zagen, een drietal bergeenden, wat grauwe ganzen, een wulp, wat graspiepers en een aantal zanglijsters. Inpakken en op naar de volgende bestemming, restaurant Dickens aan de Brouwersdam voor onze lunch.

We hadden heerlijk genoten van een lekkere uitsmijter, een boereno-melet of een pistoletje kroket. Een vlotte en vriendelijke bediening en al het bestelde gelijktijdig op tafel, onze complimenten. Het was intussen half twee en het werd tijd om de vogels aan het Noordzee strand te gaan bekijken. Nu was het net een uurtje afgaand

tij dus konden de vogels komen. Jammer dat onze oosterburen massaal naar ons strand komen want er was bijna geen doorkomen aan. Vele campers stonden langs het strand en je moest een gaatje zoeken om een mooi plekje te vinden waar we met de groep onze telescopen konden opstellen. Heel veel kregen we niet te zien maar toch een paar leuke waarnemingen zoals; een tweetal roodkeelduikers, een paar futen, een tweetal grijze zeehonden, van de zon genietende aalscholvers, een paar steenloperjes, een aantal rotganzen, toch nog vele scholeksters en een tiental middelste zaagbekken. Verder langs de kust rijdende stopten we ook nog omdat we een licht gekleurd strandloperje zagen, wat een drieteenstrandloper bleek te zijn en het beestje volgend zagen we ook nog een paarse strandloper. Terwijl we daar nog wat stonden te keuvelen kwam een groep aanrijden met vogelaars die ons vroegen of we nog wat in beeld hadden. Zij waren bezig met een soortendag en aangezien wij een paarse strandloper gezien hadden, die zij nog niet op hun lijstje hadden, konden wij ook hun dag weer goed maken. Zij maakten ons attent op de waarneming van een zwarte zee-eend iets verderop, dus wij ook weer blij voor deze tip en onze kijkers gingen weer richting zee en jawel hoor, ook wij hebben hem waargenomen.

Na een uurtje op de Brouwersdam vertoefd te hebben werd het tijd voor onze laatste vogelspotplaats.

Het vogelkijkscherm bij Prunje Noord. De Prunjepolder is een belangrijk foerageergebied voor veel vogels. Lepelaars, kleine zilverreigers, patrijzen, ganzen, kluten en andere steltlopers vinden hier een plek om naar voedsel te zoeken en uit te rusten. Het gebied bestaat uit enkele waterplassen, slikrandjes en weiden. Het was intussen kwart over drie en de laagstaande zon gooide roet in het eten. Op dat moment zaten er al niet veel vogels maar de laagstaande zon maakte er allemaal zwarte silhouetten van dus bijna niet te determineren. Toch meenden

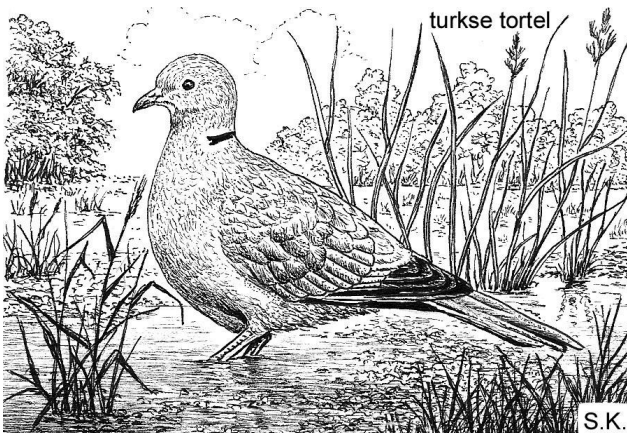
we nog bergeenden, kieviten, kluten en volgens sommigen ook nog lepelaars te zien en toen we om half vier besloten om huiswaarts te keren, kwamen we nog snel oog in oog met een tapuit. Al met al hebben we toch een geslaagde vogeldag achter de rug met zo'n 62 waargenomen vogelsoorten. Eenieder bedankt voor zijn of haar inbreng en tot volgend seizoen.

Leo Reijnierse, coördinator VWG Ken en Geniet

TIMING IN DE TUIN

Brrr... er drijven donkere buien boven Dongen en de regen klettert op onze zwarte pony, die met zijn dikke wintervacht het koude seizoen trotseert. De twee grote paarden staan samen in een hoek van de wei met hun kop (hoofd) naar beneden en de kont tegen de wind. Ze hebben wél een groot hoofd, maar volgens mij zit er weinig intelligentie in, want de staldeuren staan uitnodigend open en het malse hooi ligt te wachten in de ruif. Terwijl ik hun paardenmoppen richting de mesthoop sjouw, recht ik mijn rug en 't lijkt of hij 't al krakend wil gaan begeven. Dan onze geiten: als die een druppel nat voelen, vluchten ze met 7 man sterk het liefst 'tegelijk' de smalle staldeur binnen. Alleen 'mekker-tje' de bonte dwerggeit, die ontweek onlangs de staldeur en sprintte door de poort richting plan West. Misschien was 't een geplande actie op zoek naar 'n knappe bok, want ook 'n geit maakt soms rare bokkesprongen, zeker als het voorjaar wordt en de hormonen door het geitenlijf jagen. We kijken in iedere straat en iedere bocht, want er wordt nog steeds naar haar gezocht...

Alles op zijn tijd, maar voor de winterkou kan ik niet warmlopen. Maar onlangs heb ik al wel mooie warme momenten beleefd in onze tuin,

want een koppel Turkse tortelduifjes zaten in de perenboom dicht tegen elkaar te koeren als verliefde duifjes. Ondanks de kou zag ik ze samen, via 'n wip op de tak, ook samen een vrolijke wip maken. Liefde overschrijdt kennelijk alle gren-

zen. Zorgen voor het nageslacht is dus ook gewoon 'n kwestie van planning... Eekhoorns zijn in onze grote dennenboom hun kraamkamer al aan 't inrichten want in maart worden de resultaten van hun liefdeskunst ook weer verwacht. Een goede timing is dus noodzaak. Ook de

bosuilen zijn zo'n volkje dat graag al vroeg in 't voorjaar zijn bevruchte eitjes uitpoept. Timing is van levensbelang, want als de jongen geboren worden moet er

wel metéén te eten zijn voor 't jonge grut en belangrijk is dan eiwitrijk voedsel.... en eiwitten zitten heel toevallig in de eieren van andere vogels. Dan is het hek van de dam, want de vlerken roven bij elkaar de nesten leeg. 'Eigen familie first' hebben ze van Trump geleerd. Niet alleen vogels, maar ook Reintje de vos is wéér op bezoek geweest om zijn familie te voeden met onze kippen. Drie kippen en een halve haan heeft hij achtergelaten. De vos had 't goed gepland, hij was op 't juiste ogenblik op de juiste plek, alleen de timing van onze kippen... nee die warren er op 't verkeerde moment... het bewijs was her en der losse kippen veren in de wei achtergelaten door die sloddervos. In de tuin gaan de knoppen al zwellen, maar zitten nog lekker ingepakt in stevige knopschubben, die nog bescherming bieden tegen de vrieskou, want komen ze te vroeg open... dus timing... Ook voor vogels, want die mogen ook niet met hun eieren na Pasen komen, is 't gezegde. Toen ik vorig jaar uitgebloeide narcissen aan 't planten was in de berm van onze straat, werd ik argwanend door voorbijgangers nagekeken en waarschijnlijk maakte ik geen betrouwbare indruk toen ik met mijn juten zak bloembollen op mijn rug langs de slootkant liep te sjokken. Een mevrouw met kinderwagen vroeg geïnteresseerd wat ik daarmee deed en wat er in de zak zat. 'Mevrouw, ik ben aan 't plannen

voor volgend jaar. Dan staan hier prachtige gele narcissen te bloeien 'Volgend jaar pas?' 'Ja kwestie van timing mevrouw.' 'En is dat legaal? Ik hoop niet dat u bekeurd wordt' zei ze vol medelijden. 'Mevrouw, ik probeer dit stukje van de wereld alleen maar een beetje mooier te maken' opperde ik 'en niemand weet toch dat ik ze hier stiekem geplant heb. Alleen ik, en ú...' 'Dus volgend jaar wordt de Groenstraat omgedoopt tot geelstraat' veronderstelde ze en daarom: 'eerst plannen en dan planten' zei ze vrolijk. Terwijl ik nieuwsgierig haar trots in haar kinderwagen bewonderde vroeg ik terloops: 'óók gepland zeker?'. Ze knikte vriendelijk!

Groeten uit de Groenstraat, Peter

TUINVOGELTELLING 2019

Hoe werkt het

De Nationale Tuinvogeltelling wordt sinds 2001 georganiseerd door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek Nederland. Dankzij de Tuinvogeltelling weten we hoe vogels in de winter onze tuinen gebruiken. Met die informatie kunnen we vogels beter helpen en beschermen. [Doe ook mee](#); het is leuk en nuttig!

Uw vogels tellen in 3 gemakkelijke stappen:

Tel op vrijdag 25, zaterdag 26 of zondag 27 januari 2019 een half uur de vogels in uw tuin of op uw balkon (hieronder vindt u meer informatie over een 'balkontelling'). Vliegen de vogels alleen maar over uw tuin? Die tellen niet mee.

Noteer alle waarnemingen van een soort in uw tuin of op uw balkon. Maar tel deze waarnemingen niet bij elkaar op, want dan loopt u het risico dezelfde vogel dubbel te tellen. Geef alleen het hoogste aantal door van een soort die u tegelijk hebt gezien. Dus: ziet u in uw telhalftuur 3 koolmezen tegelijk en even later 5 koolmezen? Dan geeft u door: 5 koolmezen.*

Uw telling geeft u op vrijdag 25, zaterdag 26 of zondag 27 januari 2019 gemakkelijk door via de app Tuinvogels of via deze website. Op dat moment staat het telformulier voor u klaar. Het wijst zich vanzelf!

AGENDA ALGEMENE LEDENVERGADERING 2019

Woensdag 27 februari vindt deze plaats in zaal 1 van de Cammeleur, Hoge Ham 126 in Dongen, aanvang 20.00 uur.

Graag willen wij u uitnodigen tot het bijwonen van deze bijeenkomst, om uw wensen kenbaar te maken en mee te praten over het doen en laten van onze vereniging.

De vergadering begint om 20.00 uur; zorg dat u op tijd aanwezig bent.

De agenda:

1. Opening van de vergadering door de voorzitter.
2. Behandeling van de notulen van de algemene ledenvergadering van 2018
3. Behandeling van de ingekomen stukken.
4. Het jaarverslag van 2018 wordt voorgelezen.
5. Het jaarverslag van de penningmeester wordt voorgelezen.
6. De kascontrolecommissie doet verslag van haar bevindingen.
7. Benoeming van de kascontrolecommissie 2019.
8. Voorziening in vacatures door aftreden van bestuursleden. De volgende personen zijn volgens het rooster aftredend: Els Scheepers en Anton Stapsl. Zij stellen zich herkiesbaar namens het bestuur. Op grond van de statuten kunnen uit de algemene ledenvergadering tegenkandidaten gesteld worden. De namen van deze kandidaten, gesteund door tenminste 10 leden, moeten schriftelijk bekend worden gemaakt aan het bestuur, uiterlijk voor aanvang van de vergadering.
9. Behandeling van de begroting voor het lopende boekjaar.
10. Bespreking van de plannen voor het jaar 2019, eventueel behandeling van voorstellen vooraf gedaan door de leden.
11. Vernoeming van de jubilarissen.
12. Rondvraag.
13. Sluiting van de vergadering door de voorzitter.
14. We sluiten af met een paar korte filmpjes.

VOORSTELLEN EN WENSEN

Natuurlijk is de vergadering er voor u allen; daar kunt u uw voorstellen kwijt, maar toch zouden wij als bestuur het op prijs stellen als u vooraf uw wensen al kenbaar zou willen maken bij het bestuur, zodat het één en ander vooraf besproken kan gaan worden en wij het antwoord op uw vragen of voorstellen tijdens de vergadering al kunnen geven. Zet uw voorstellen voor tochten, diaprogramma's, films enz. op papier en wilt u zelf ook eens wat presenteren, maak dit dan zo spoedig mogelijk kenbaar aan het bestuur. Wij staan open voor al uw suggesties.

OPBRENGST RABOBANK CLUBKASCAMPAGNE

Het bovenstaande gezelschap was weer blij verrast, toen medewerker Harrie Pijnenburg, van de Rabobank de cheque omdraaide en het bedrag tevoorschijn kwam, van € 1261.92 Enorm fijn dat zoveel leden van deze bank hun steun gaven aan Natuurvereniging Ken en Geniet, door hun stem uit te brengen voor ons doel, het gereedschapsfonds voor de natuurtuin. Omdat we al eerder bloemenzaad hadden gekregen uit een sponsoractie van de firma Protix, welke in samenwerking met Medigran, daden met zaden organiseerde en ons verblijdde met zaad voor 500 vierkante meter grond, hebben we een voorschotje genomen. Dit zaad moest zo snel mogelijk in de grond en dus besloten we een loonwerker te laten komen, welke de toplaag van een gedeelte van de tuin afgroef, tja en dan is er zo'n machine aan de gang en loop onze tuinarchitect mee in onze natuurtuin en ontstaan er nieuwe ideeën.

Om het verhaal kort te maken, er werd besloten nog enkele velden af te graven en deze ook opnieuw in te zaaien, u hebt het al kunnen lezen in vorig verslag. Dit betekent wel, dat er al een groot bedrag opgegaan is, maar allemaal ten goede van de tuin, het resterende bedrag zal in de

loop van volgend jaar waarschijnlijk besteed worden aan vervanging van gereedschap. Nogmaals alle stemmers bedankt voor uw stem en natuurlijk de Rabobank voor dit leuke bedrag..

VRAGENUURTJE ZO TROTS ALS EEN PAUW

Wie: Els Scheepers

Leeftijd: 64 jaar

Woonplaats: Dongen

Hobby's: Wandelen, zwemmen, koken, lezen, tekenen, schilderen en nog veel meer.

Wat maakt jou zo trots als een pauw? Mijn kinderen en tweeling kleinzontjes Abel en Pepijn die in november 2 jaar worden.

Waar wordt jij vrolijk van? De zon, goede muziek, gekke streken en het schaterlachen van de tweeling.

Wat eet je het liefst? De Mediterraanse keuken.

Waar heb je een hekel aan? Eeuwige pessimisten en doemdenkers.

Wat betekent de natuur voor jou? Ik kan niet zonder...dus alles!

Hoe beleef jij de natuur het liefst? Heerlijk kuieren met mijn hondje door de vier seizoenen heen.

Welke beleving vergeet je nooit meer? Ik woonde in Steenbergenvlak bij de polder. Ik stond bij het raam naar een muisje te kijken dat op zoek was naar zaadjes. Ineens zag ik vanuit mijn ooghoek een sperwer met zijn vleugels wijd en de poten naar voren komen aanvliegen. Hij pakte het muisje en vloog toen achteruit vliegend weer weg. Ongelooflijk, op nog geen meter afstand van mij!

Wat interesseert jou het meest in de natuur? De wisseling van de vier seizoenen.

Waar zou jij graag wat meer over weten? Overal een beetje van. Al veel geleerd tijdens de wandelingen van Ken en Geniet en als ik iets wil weten...even googelen!

Wat zou je graag zien bij Ken en Geniet? Christ heeft bij deze vraag geantwoord : verjonging van de leden, Misschien eens uitvogelen of het mogelijk is om scholen te benaderen. De jeugd is onze toekomst!

Op welke manier draag jij wat bij aan de natuur? Ik probeer iedereen uit te leggen dat het van levensbelang is om zorg te dragen dat de natuur beschermd moet worden. Wees zuinig met fossiele brandstoffen, sorteer afval en gooi niets zo maar weg op straat. Geef oude spullen een tweede kans. Kijk eens rond bij de kringloper!

LIDMAATSCHAP "KEN EN GENIET":

De CONTRIBUTIE bedraagt voor leden € 17, - per jaar. Bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar wordt € 1,50 per maand berekend.

Jeugdleden (14-16 jaar), huisgenoten en 65-plussers betalen € 15 - per jaar; bij het aangaan van het lidmaatschap in de loop van het jaar betalen zij € 1,50 per maand.

De minimum donatie voor begunstigers bedraagt € 15, - per jaar, wanneer zij het verenigingstijdschrift wensen te ontvangen.

CONTACTPERSONEN WERKGROEPEN:

Uilenwerkgroep: Thieu Verharen
uil@kenengeniet.nl Stevenshof 13, 's Gravenmoer
Tel. 0162-315480

Nestkasten verkoop: Ad Leeggangers
Roeloff van Dalemstraat 50,
Dongen
Tel. 0162-313858

Vogelwerkgroep: Leo Reijnierse
Nestkastencoördinator Kard.v.Rossumstraat 52, Dongen
vogel@kenengeniet.nl Tel. 0162-316475

Vlinderwerkgroep: Fia Grootzwagers
vlinder@kenengeniet.nl Schoolsticht 47
5102GD Dongen
tel.0162-517996

Natuurtuin Kandoel: Peter Verschure
Groenstraat 11a, Dongen
Tel. 0162-313297

HERFSTWINNAAR 2018

Misschien staat volgend Hoefblad wel uw foto op deze plek. Heeft u een leuke, mooie, grappige natuurfoto, stuur hem dan in voor 1 februari naar hoefblad@kenengeniet.nl en weet delen is leuk.

Roland Commandeur

C. Grootzwagers

Marian Staps

